

ДЕРЖАВНИЙ НАГЛЯД ТА КОНТРОЛЬ ЗА ГОСПОДАРСЬКОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ

Мостовий Андрій Олегович

здобувач вищої освіти юридичного відділення

Галицький коледж імені В'ячеслава Чорновола

Самойлова Ілона Анатоліївна

канд. юрид. наук, викладач юридичного відділення

Галицький коледж імені В'ячеслава Чорновола

Україна

Актуальність поставленого питання. Діяльність держави ґрунтується на економічних, політичних, соціально-правових засадах через функціонування механізму державної влади. Держава регулює найважливіші суспільні відносини, у тому числі й господарську діяльність. З метою ефективного управління цією діяльністю держава видає нормативно-правові акти, які є обов'язковими для всіх суб'єктів господарювання, державних органів і посадових осіб.

Його дієвість, результативність та ефективність мають забезпечуватися такою високою організацією роботи уповноважених державних органів, таким досконалим правовим регулюванням застосування заходів і засобів адміністративно-правового впливу, які дозволяли б реалізувати призначення державного контролю, його спрямування на забезпечення економічної безпеки держави.

Відповідно до статті 1 Закону України «Про основні засади державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності», державний нагляд (контроль) – це діяльність уповноважених законом центральних органів виконавчої влади, їх територіальних органів, державних колегіальних органів, органів виконавчої влади АРК, місцевих державних адміністрацій, органів місцевого самоврядування в межах повноважень, передбачених законом, щодо виявлення та запобігання порушенням вимог законодавства суб'єктами господарювання та забезпечення інтересів суспільства [1].

Так, Конституція України гарантує кожному громадянину право на підприємництво, яке не заборонено законом [3]. Зокрема, держава здійснює захист конкуренції у підприємстві. При цьому, не допускаються жодні прояви зловживання монопольним становищем, недобросовісної конкуренції та неправомірного її обмеження.

Види і межі монополії на ринку визначаються законом. Держава здійснює захист прав споживачів, контролює якість та безпечність продукції робіт і послуг, сприяє діяльності незалежних організацій споживачів. Водночас депутати, посадові та службові особи законодавчо обмежені здійснювати підприємницьку діяльність.

Основною метою, з якою здійснюється контроль та нагляд з боку держави за господарською діяльністю, є захист життя і здоров'я людини, навколишнього природного середовища [4].

При чому, чим контроль ефективніше досягає своєї мети, тим досконаліший, прозоріший та зрозуміліший для всіх порядок його здійснення.

Ч. 3 ст. 19 ГКУ передбачає, що держава реалізує нагляд і контроль за господарською діяльністю суб'єктів господарювання у наступних сферах:

- збереження та витрачання коштів і матеріальних цінностей суб'єктами господарських відносин - за станом і достовірністю бухгалтерського обліку та звітності;
- фінансових, кредитних відносин, валютного регулювання та податкових відносин;
- цін і ціноутворення - з питань додержання суб'єктами господарювання державних цін на продукцію і послуги;
- монополізму та конкуренції - з питань додержання антимонопольно-конкурентного законодавства;
- земельних відносин - за використанням і охороною земель;
- споживання - за якістю і безпечністю продукції та послуг;
- зовнішньоекономічної діяльності - з питань технологічної, економічної, екологічної та соціальної безпеки [1].

При цьому, дія ЗУ «Про основні засади державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності» поширюється на всіх без винятку господарюючих суб'єктів та на всі органи державної влади, які власне і здійснюють нагляд. Виняток становлять ті сфери господарювання, які визначені статтею 2 Закону. Зокрема, дія цього Закону не поширюється на відносини, що виникають під час здійснення заходів: контролю органами державної фіскальної служби; валютного контролю; державного експортного контролю; контролю за дотриманням бюджетного законодавства; банківського нагляду; державного контролю за дотриманням законодавства про захист економічної конкуренції; державного нагляду за дотриманням вимог ядерної безпеки; державного нагляду (контролю) в галузі цивільної авіації; при проведенні оперативно-розшукової діяльності, дізнання, прокурорського нагляду, досудового слідства і правосуддя; державного архітектурно-будівельного контролю (нагляду); державного нагляду та контролю за додержанням законодавства про працю та зайнятість населення.

Водночас, ст.ст.5-6 ЗУ «Про основні засади державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності» визначено два типи заходів державного нагляду (контролю) – позаплановий та плановий, які можуть відрізнятися за видами (огляд, ревізія, обстеження, перевірка тощо) [2].

Планові перевірки проводяться на підставі плану, складеного уповноваженим державним органом. Рішення про їх проведення ухвалюється державним органом самостійно. Періодичність проведення планових заходів залежить від ступеня ризику, який може бути високим, середнім та незначним. Від ступеня ризику залежить також і перелік питань для здійснення планових заходів контролю.

За результатами здійснення планового або позапланового заходу посадова особа органу державного нагляду (контролю), в разі виявлення порушень вимог законодавства, складає акт [3].

Суб'єкт господарювання має право на одержання інформації про результати інспектування і перевірок його діяльності не пізніше як через

тридцять днів після їх закінчення, якщо інше не передбачено законом. Дії та рішення державних органів контролю та нагляду, а також їх посадових осіб, які проводили інспектування і перевірку, можуть бути оскаржені суб'єктом господарювання у встановленому законодавством порядку.

Незаконне втручання та перешкоджання господарській діяльності суб'єктів господарювання з боку органів державної влади, їх посадових осіб при здійсненні ними державного контролю та нагляду забороняються.

Висновок. Отже, основною метою здійснення контролю та нагляду держави за господарською діяльністю, безумовно, є захист життя і здоров'я кожного громадянина, а також охорона навколишнього середовища. Вважається, що чим прозоріший, досконаліший та зрозуміліший для всіх алгоритм здійснення державного контролю, тим ефективніше він досягає своєї мети.

Список використаних джерел:

1. Господарський кодекс України: Закон України від 16 січня 2003 року зі змінами та доповненнями. Вилучено з: <http://zakon.rada.gov.ua>
2. Про основні засади державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності: Закон України від 05.04.2007р. №877-V. Вилучено з: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/877-16/>
3. Вінник О.М. (2016) Господарське право України. *Наукові записки Інституту законодавства Верховної Ради України*, (5), 98-104. Вилучено з: <https://studme.com.ua/>
4. Орехова І.С. (2019) До питання про визначення поняття державного контролю у сфері господарської діяльності. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету*, (23), 133-136. Вилучено з: <http://vestnik-pravo.mgu.od.ua/archive/juspradenc23/juspradenc23>.

STATE SUPERVISION AND CONTROL OVER ECONOMIC ACTIVITY

Mostoviy A.

Samoilova I.